

Asia: VN/24815/2024

Lausuntopyyntö: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ihmisoikeuksia ja ympäristöä koskevasta yritysten huolellisuusvelvoitteesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Lausuntonne soveltamisalaa ja määritelmiä koskevista ehdotuksista (lain 1 luku)

Keskuskauppakamari kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi ihmisoikeuksia ja ympäristöä koskevasta yritysten huolellisuusvelvoitteesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE-luonnos).

Keskuskauppakamari kannattaa HE-luonnoksen lähtökohtaa, jonka mukaan yritysvastuudirektiivin kansallisessa täytäntöönpanossa pidättäydytään direktiivin vaatimukset ylittävästä kansallisesta lisäsäätelystä. HE-luonnoksessa on poikettu tästä lähtökohdasta siten, että lakia ehdotetaan sovellettavaksi myös soveltamisalarajat täyttäviin osuuskuntiin alkutuotantoa harjoittavia osuuskuntia lukuun ottamatta. Poikkeamista on perusteltu yhtiömuodosta riippumattomalla yritysten yhdenvertaisella kohtelulla ja tasapuolisten kilpailuedellytysten varmistamisella. Keskuskauppakamari pitää ehdotusta tältä osin perusteltuna.

Keskuskauppakamari ehdottaa, että jatkovalmistelussa huolellisuusvelvoitteen toimintaketjun määritelmän osalta varmistettaisiin vielä, että määritelmä olisi finanssialan yritysten toimintaketjun ja erityisesti näiden arvoketjun alkupään osalta mahdollisimman selkeä ja täsmällinen sekä direktiivin tavoitetta vastaava.

Lausuntonne huolellisuusvelvoitteen sisältöä koskevista ehdotuksista (lain 2 luku)

Ehdotettu sääntely luo yrityksille uudenlaisia velvoitteita. Keskuskauppakamari pitää siksi tärkeänä, että HE-luonnoksen jatkovalmistelussa kiinnitetään vielä huomiota asianmukaisen huolellisuusvelvoitteen keskeisen sisällön ja riskiperusteisuuden kuvaamiseen. Hallituksen esityksestä tulee käydä selkeästi ilmi se, että huolellisuusvelvoite ei tarkoita vastuuta koko toimintaketjusta ja toimintaketjussa ilmenevistä haitallisista vaikutuksista. Oikeudellinen vastuu

toimintaketjussa ilmenevistä haitallisista vaikutuksista syntyy vain silloin, jos yhtiö on laiminlyönyt huolellisuusvelvoitettaan ja tästä on aiheutunut vahinkoa.

Huolellisuusvelvoitteen riskiperusteisuudesta seuraa myös se, ettei kaikkia haitallisia vaikutuksia välttämättä pystytä korjaamaan kerralla, vaan ehkäiseviä, lieventäviä ja korjaavia toimenpiteitä on mahdollista priorisoida. Yksittäiseen haitalliseen vaikutukseen puuttumatta jättäminen ei voi johtaa seuraamuksiin, jos puuttumatta jättäminen on ollut riskiperusteisuuden näkökulmasta perusteltua.

Lausuntonne yritykselle tehtäviä valituksia ja ilmoituksia koskevista ehdotuksista (lain 3 luku)

Keskuskauppakamari pitää kannatettavana HE-luonnoksen lähtökohtaa, jossa valitusmenettelyt ja ilmoitusmekanismit erotetaan oikeudellisesti ilmoittajansuojelulain mukaisista ilmoituskanavista. Keskuskauppakamari kannattaa myös mahdollisuutta järjestää valitusmenettelyt ja ilmoitusmekanismit yhteistyössä yhteistyössä muiden yritysten kanssa.

Keskuskauppakamari toteaa, että lakisääteisiin valitusmenettelyihin ja ilmoitusmekanismeihin sisältyy väistämättä riski myös siitä, että tällaisia mekanismeja kuormitetaan perusteettomilla tai tarkoitushakuisilla yhteydenotoilla. Jatkovalmistelussa on siksi syytä varmistua siitä, että perusteluissa tuodaan riittävällä tavalla esille se, että huolellisuusvelvoitteeseen sisältyvä riskiperusteisuus ja toimenpiteiden priorisointimahdollisuus kattaa myös valitusmenettelyyn ja ilmoitusmekanismin kautta tulleisiin yhteydenottoihin sisältyvät tiedot. Asiaan on myös hyvä kiinnittää huomiota lain toimivuuden seurannassa.

Lausuntonne valvontaa ja seuraamuksia koskevista ehdotuksista (lain 4 luku)

Keskuskauppakamari kannattaa ehdotusta siitä, että lain noudattamista valvoisi Lupa- ja valvontavirasto.

Lausuntonne vahingonkorvausta koskevista ehdotuksista (lain 5 luku)

Keskuskauppakamari kannattaa HE-luonnoksen lähtökohtaa, jonka mukaan lain tiettyjen säännösten rikkomisesta aiheutuneen vahingon korvaamiseen sovelletaan vahingonkorvauslakia. Ehdotus on Suomen vahingonkorvausoikeudellisen järjestelmän yhtenäisyyden näkökulmasta perusteltu ja sillä varmistetaan se, että vahingonkorvausoikeuden keskeisiä periaatteita, kuten tahallisuuden ja tuottamuksen periaatteita, syy-yhteyttä, täyden korvauksen periaatetta sekä rikastumiskieltoa sovelletaan myös huolellisuusvelvoitteen laiminlyönteihin.

Keskuskauppakamari kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että vahingonkorvausvastuuta koskevasta säännöksestä tai sen perusteluista ei käy riittävän selkeästi ilmi huolellisuusvelvoitteeseen sisältyvä riskiperusteisuus ja toimenpiteiden priorisointimahdollisuus. Jatkovalmistelussa tätä olisi syytä selkeyttää.

Lausuntonne muista ehdotuksista (erinäiset säännökset, liitelait)

-

Lausuntonne ehdotuksen vaikutusten arvioinnista (erityisesti millaisia vaikutuksia näette ehdotuksella olevan ja onko ehdotuksella muita kuin luonnoksessa tunnistettuja vaikutuksia, mitä)

-

Lausuntonne ehdotuksen säätämistä koskevista perusteluista

-

Muut huomionne ehdotuksesta

Keskuskauppakamari kannattaa ehdotusta siitä, että lakia sovellettaisiin yrityksiin 26.7.2029 lukien, mikä on myös määräpäivä direktiivin soveltamiselle.

Kajala Ville
Keskuskauppakamari